

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2024; 10(1): 170-178

© 2024 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 16-11-2023

Accepted: 19-12-2023

ಡಾ. ಜಯರಾಮ್ ಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ,
ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಕಾಲೇಜು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ,
ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಭಾರತ ರತ್ನ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯ

ಡಾ. ಜಯರಾಮ್ ಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್

ಪೀಠಿಕೆ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರಾಗಿ, ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ, ನ್ಯಾಯವಾದಿಯಾಗಿ, ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ, ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ, ವಾಗ್ಮಿಯಾಗಿ, ಸಂಸದೀಯ ಪಟುವಾಗಿ, ಸಂಘಟಕರಾಗಿ, ದಲಿತೋದ್ಧಾರಕರಾಗಿ ದೇಶ ಅಪರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡವರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರು ಪ್ರಮುಖರು. ಭಾರತೀಯ ಯುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮೇಳೈಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮನಗಂಡು ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಎರಡನೇ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋಖಲೆಯವರ ನಾಯಕತ್ವದ ಮಂದಗಾಮಿ ಪಂಗಡ ಹಾಗೂ ತಿಲಕರ ನಾಯಕತ್ವದ ತೀವ್ರಗಾಮಿ ಪಂಗಡಗಳ ನಡುವೆ ನಾಯಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಡುವೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡ, ಎರಡೂ ತಂಡಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ಗಾಂಧೀತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಕೂಡ ಮಾಳವೀಯರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಮಾನ ಮಾಳವೀಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಸನಾತನ ಹಿಂದೂಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡರು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಮ್ ರೂಲ್ ಲೀಗ್ ಚಳವಳಿಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದರು. ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ದುರಂತ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಷಲ್ ಲಾ ಆಡಳಿತದ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ ನಿಕಟ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ದಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮಾಳವೀಯರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದರೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಬೆಡನ್ ಪಾವೆಲ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ಗಂಗಾನದಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟು ವಿರೋಧಿಸಲು ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಗಂಗಾ ಮಹಾಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಭಜಿಸಿ ಆಳುವ ನೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು: ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ಆಗರ್ವಾಲ್ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ಮಾಲ್ವಿವ್ಯಾಸ ಮನೆತನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ, ಆಡಳಿತಗಾರ, ನ್ಯಾಯವಾದಿ, ಪತ್ರಕರ್ತ, ಲೇಖಕ, ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಕ, ವಾಗ್ಮಿ, ಸಂಸದೀಯ ಪಟು, ಸಂಘಟಕ, ದಲಿತೋದ್ಧಾರಕ, ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಸನಾತನ ಹಿಂದು, ಧರ್ಮಾತ್ಮ, ರೌಲಟ್ ಮಸೂದೆ, ಕಪ್ಪು ಕಾನೂನು, ಕೈಮಗ್ಗ, ಚರಕ, ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿ, ಖಿಲಾಫತ್, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳವಳಿ, ಚೌರೀಚೌರ ಘಟನೆ, ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ, ಮಂತ್ರ ದೀಕ್ಷೆ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್, ಸ್ಕೌಟ್ ಚಳವಳಿ, ಗಂಗಾ

Corresponding Author:

ಡಾ. ಜಯರಾಮ್ ಶೆಟ್ಟಿಗಾರ್

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ,
ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಕಾಲೇಜು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ,
ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಮಹಾಸಭಾ, ಐಕ್ಯತಾ ನಿರ್ಣಯ.

ಗಾಂಧೀಜೀ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಿಂದ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಆ ಕಾಲದ ಮೂವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೇತಾರರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮೊದಲು ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದರು. ಗಾಂಧೀಜೀಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕರದ್ದು ಹಿಮಾಲಯದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆದರೆ ಎತ್ತರವನ್ನು ಆಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು, ನಂತರ ಗೋಖಲೆಯವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಾಗರದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅದರ ಆಳವನ್ನು ಆಳೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕೊನೆಗೆ ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವರೊಬ್ಬ ಪವಿತ್ರ ಗಂಗಾಜಲದಂತೆ ಕಂಡರು, ಹಾಗಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಭೇಟಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯದೊರೆಯಿತೆಂದರು. ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ ಕೂಡಾ, ಮಾಳವೀಯರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಗಂಗಾಸ್ನಾನದಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರ ಪೂರ್ವಜರು ಮಾಲ್ವದವರಾದ್ದರಿಂದ, ಮಾಲ್ವಿಯರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅವರ ನೈಜ ಉಪನಾಮ ವ್ಯಾಸ್ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಮಾಲ್ವಿವ್ಯಾಸ ಎಂದಿತ್ತು. ಈ ಮಾಲ್ವಿವ್ಯಾಸ ಮನೆತನದವರು ಬನಾರಸ್ ಆಗರ್ವಾಲ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ತಂದೆ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಭಾಗವತ ಕಥಾ ಪಠಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರಾಗಿ, ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ, ನ್ಯಾಯವಾದಿಯಾಗಿ, ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ, ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ, ವಾಗ್ಮಿಯಾಗಿ, ಸಂಸದೀಯ ಪಟುವಾಗಿ, ಸಂಘಟಕರಾಗಿ, ದಲಿತೋದ್ಧಾರಕರಾಗಿ ದೇಶ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಪಶ್ಯುಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡವರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರು ಪ್ರಮುಖರು. ಭಾರತೀಯ ಯುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮೇಲ್ಮೈದಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಮನಗಂಡು ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ೧೯೧೯ರಿಂದ ೧೯೩೮ರ ತನಕ ಅದರ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮಾದರಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರವರು ಬನಾರಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವರು ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಹಣಕಾಸಿನ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಎದೆಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿವಿಧ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅನೇಕ ಶ್ರೀಮಂತರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ದೇಣಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧ ಮಾಳವೀಯ: ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ೧೮೮೬ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಎರಡನೇ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಅಂದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಎ.ಓ. ಹ್ಯೂಮ್ ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಅವರು ಮುಂದೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಹೊಂದಿದವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಇವರು ೧೮೮೭ ಹಾಗೂ ೧೮೯೨ರಲ್ಲಿ

ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ೧೯೦೯, ೧೯೧೮, ೧೯೩೨, ಹಾಗೂ ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಯಕತ್ವ ನೀಡಿ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ೧೯೩೨ ಹಾಗೂ ೧೯೩೩ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ಮಾಳವೀಯರ ನಾಯಕತ್ವದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋಖಲೆಯವರ ನಾಯಕತ್ವದ ಮಂದಗಾಮಿ ಪಂಗಡ ಹಾಗೂ ತಿಲಕರ ನಾಯಕತ್ವದ ತೀವ್ರಗಾಮಿ ಪಂಗಡಗಳ ನಡುವೆ ನಾಯಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿ ಸಂಘರ್ಷದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಡುವೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡುರೂ ಕೂಡ, ಎರಡೂ ತಂಡಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತಿಲಕರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಸ್ವದೇಶಿ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯರು ಆ ಮೂಲಕ ದೇಶವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ನಾಯಕತ್ವದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ಗಾಂಧೀತತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಕೂಡ ಮಾಳವೀಯರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತದ ಚಂಪಾರನ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ 'ಸತ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ಅಹಿಂಸೆ' ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳವಳಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಮಾಳವೀಯರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಪರಿಣಾಮ ಅವರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಧಿಸಿ ಜೈಲಿಗಟ್ಟಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮಾಳವೀಯರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಾಗ, ಮಾಳವೀಯರು ನಿಜವಾದ ತ್ಯಾಗ ಜೀವಿ. ಕೈತುಂಬ ಸಂಬಳ, ಐಷಾರಾಮದ ಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಅವರು ದೇಶದ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಮುಡುಪಿಟ್ಟವರು. ಆದರೆ ಹೋರಾಟದ ಜೀವನ ಅವರನ್ನು ಬಡತನಕ್ಕೆ ನೂಕಿತು ಎಂದು, ಗೋಖಲೆಯವರು ಒಂದೆಡೆ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾಳವೀಯರು ಕೂಡ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಭಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡವನ್ನು ಅತ್ಯಗ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಹಿಂದು ಎನಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸದಾ ತೆರೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಹಾತನ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ - ಮಾಳವೀಯ ಸಂವಾದ: ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಹಾತನ ಮಾಳವೀಯ ಅಂದರೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ೧೯೧೬ ರಿಂದ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ-ವಿರೋಧಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಾನಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮಾಳವೀಯರ ಸರಳ ಜೀವನ, ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಸ್ವದೇಶಿ ಭಕ್ತಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ

ಅವರ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಗಾಂಧಿ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಾಳವೀಯರು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಕಂತ ಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಚಲವಾದ ಬ್ರೌಂಬಲ ನೀಡಿದ ಮಾಲವೀಯರು, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನಡೆಸಿದ ರೌಲಟ್ ವಿರೋಧಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು, ಸೈಮನ್-ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು. ಎರಡನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಅವರ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಸಹೋದರರೆಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಜೀವಮಾನದ ಸಹವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿದರು.

ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಸನಾತನ ಹಿಂದೂಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಿಂದೂ ನೈತಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆದೇ ನೈತಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಂತರಿಕಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹಿಂಸಾಚಾರದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು, ಗೋಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು, ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದು, ಸ್ವದೇಶಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು, ಸನಾತನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯರು ಒಂದೇ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ನಾಯಕರಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಚನಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾ, ಭಾರತ್ ಧರ್ಮ ಮಹಾಮಂಡಲದಂತಹ ಸನಾತನವಾದಿ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಮಾಳವೀಯರ ಎಪ್ಪತ್ತನೇ ಜನ್ಮದಿನದಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾ, ಗಾಂಧೀಜಿ ತನ್ನನ್ನು ಮಾಳವೀಯರ 'ಆರಾಧಕ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ಸರಳ ಜೀವನಶೈಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರು ಮಾಳವೀಯರ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಆತ್ಮಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಾಂಧಿಯವರು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಚನಾ ಮಹೋತ್ಸವದ ಘಟಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾಳವೀಯರ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು

ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರಿ ದೇಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಗಾಂಧಿ ಕೂಡ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಪಂಡಿತಜಿ ಭಿಕ್ಷುಜಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಇಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಅವರಿಗಿಂತ ಬಡವರ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಬಡವರ ಜೇಬುಗಳನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದಿದ್ದರು ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ನಂತರ, ಗಾಂಧಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯೧೬ರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಕಾಶವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜಕುಮಾರರ ಆಯ್ದು ಗುಂಪು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಾಜ ಉಡುಪುಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಾತಾವರಣವು ದರ್ಬಾರ್ ಅನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈಸರಾಯ್ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಗರವು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಭದ್ರತಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಮೂರನೇ ದಿನ ಅಂದರೆ ೧೯೧೬ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೬ರಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಸಭಾಪತಿ, ದರ್ಭಾಂಗದ ಮಹಾರಾಜರು, ಐಷಾರಾಮಿ ಮತ್ತು ಐಷಾರಾಮಿ ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಯುವ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಇರಲಾರದು ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು. ನಂತರ ಗಾಂಧಿಯವರು ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಳಕೆ, ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಪವಿತ್ರ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೊಳಕು, ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಡಂಬರ ಪ್ರದರ್ಶನ, ವೈಸರಾಯ್‌ನ ನಡುವಿನ ನಂಬಿಕೆಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಅತಿಯಾದ ಭದ್ರತೆಯ ಬಳಕೆ ಆಡಳಿತಗಾರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ, ಅರಾಜಕತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯ ಅಸಹ್ಯ. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಪ್ರಭುಗಳ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಡಂಬರದ ಪ್ರದರ್ಶನ, ನಗರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಭದ್ರತಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು- ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೈಸರಾಯ್ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಆಗತಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಸಹನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತಾವಾದಿಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಸುತ್ತವರೆದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಆಡಳಿತಗಳ ನಂತರ, ರಾಜಕುಮಾರರು ಹೊರಟುಹೋದರು ಮತ್ತು ಇಡೀ ಸಭೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೊರಬಂದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾಚಾರದ ವಿಧಾನಗಳು ಹೇಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಅವರ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅವರು ಸಭೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಳವೀಯರೊಂದಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತ್ತು. ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಭೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲು ವಿನಂತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಂತರ ತಪ್ಪು ಸಂವಹನದ ವಿರುದ್ಧ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಲ್ಲುವುದು - ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಅವರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಆಳವಾದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ಆಳವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ

ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡರು, ಹಿಂಸಾಚಾರ ಮತ್ತು ಅಪನಂಬಿಕೆಗೆ ಅವರ ಅಸಹ್ಯತೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಘಟನೆಯು ಅವರನ್ನು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹತ್ತಿರ ತಂದಿತು, ಇದು ಅವರ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು.

ಗಾಂಧಿಯವರು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಪ್ಪಂದದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರು. ೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿತು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಇದು ಅವರ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಆರಂಭಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದ ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಮ್ ರೂಲ್ ಲೀಗ್ ಚಳವಳಿಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದರು. ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಚಳವಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟನೆಯ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಳವೀಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅನ್ನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಅವರು ಅಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ, ಜೂನ್ ೧೬ ರಂದು, ಮದ್ರಾಸಿನ ಗವರ್ನರ್ ಬೆಸೆಂಟ್ ಅವರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಇಬ್ಬರೂ ಇತರ ನಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಈ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಟೀಕಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ, ಬೆಸೆಂಟ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರು.

ಫೆಬ್ರವರಿ ೬, ೧೯೧೯ ರಂದು ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನಲ್ಲಿ ರೌಲಟ್ ಮಸೂದೆಯ ಕುರಿತು ಭಾವೋದ್ರಿಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಮಾಳವೀಯರು ಅದನ್ನು ಹಿಮ್ಮುಖ ಮತ್ತು ದಮನಕಾರಿ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯದ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳ ವಿದ್ವಂಸಕ ಎಂದು ರೌಲಟ್ ಮಸೂದೆಗಳ ಬಲವಂತದ ಅಂಗೀಕಾರದ ವಿರುದ್ಧದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಅವರು ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ಈ ಕಷ್ಟ ಕಾನೂನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕರೆ ನೀಡಿದಾಗ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಹೃದಯದಿಂದ ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ರೌಲಟ್ ಮಸೂದೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಉದ್ದೇಶಿತ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಮಧ್ಯಮ ನಾಯಕರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲು ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ದುರಂತ ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್ ನಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಷಲ್ ಲಾ ಆಡಳಿತದ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ ನಿಕಟ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರು ಮತ್ತು ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ನಾಸಿಕ್ ನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಗಾಂಧಿ, ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಮೋತೀಲಾಲರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪಂಜಾಬ್ ನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮುಗ್ಧ ಹಿಂದೂಗಳು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿದೆ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರು.

ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ನೂಲುವ ಚರಕ ಮತ್ತು ಕೈಮಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಶಯವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದ ರಾಣಿಯರು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣಿಯರು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನೂಲು ನೂಲುವವರೆಗೂ ಮತ್ತು ರಾಣರು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣರು

ಕೈಮಗ್ಗದ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವವರೆಗೂ ನಾನು ತೃಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪಂಡಿತ್ ಮಾಳವೀಯ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, ಮಾಳವೀಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆತಂಕವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಖಿಲಾಫತ್ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಜನವರಿ ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಖಿಲಾಫತ್ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಆಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಖಿಲಾಫತ್ ಗಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಪರವಾಗಿ ಅವರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತುಂಬಾ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾತ್ಮಜಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಭಾವಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚುವ ತರ್ಕವು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರಿಯಲ್ಲದವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಗಾಂಧಿಯವರ ವಾದವೂ ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೧, ೧೯೨೦ ರಂದು ಮೊರಾರಾಜಿಬಾದ್ ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಪಂಡಿತ್ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲು ಅನುಭವಿಸಿದ ತೀವ್ರ ನೋವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವರು ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಗೌರವದಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಹಿಯನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಳವೀಯರ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ನವೆಂಬರ್ ನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರು ಬನಾರಸ್ ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ೩ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದರು. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದವು ನಾವು ಪರಸ್ಪರರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವು ದುರ್ಬಲಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಮೇಲಿನ ನಿಮ್ಮ ಗೌರವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದರು ಗಾಂಧೀಜಿ. ಮೇ-ಜೂನ್ ೧೯೨೧ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯರ ನಡುವೆ ಆರು ಸಭೆಗಳು ನಡೆದವು. ವೇಲ್ಸ್ ರಾಜಕುಮಾರನ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಜುಲೈ ೧೯೨೧ ರಲ್ಲಿ ಎಖಿಸಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಕರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದರು, ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಈ ಸಭೆಯ ನಂತರ ತಕ್ಷಣವೇ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ರಾಜಕುಮಾರನ ಆಗಮನವನ್ನು ಮುಷ್ಕರಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಾರದು, ಆದರೆ ಅಧಿಕೃತ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಲಾಯಿತು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಯಿತು, ಆದರೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಬಹಿಷ್ಕಾರವು ಬಹುತೇಕ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು.

ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಹಿಂದೂಗಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅವರು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು, ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಠಿಣತೆಯನ್ನು ಅಂತರಿಕಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದ ಸರಣಿಯು ಅವನ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು ಮತ್ತು

ಅವನ ವಿಶ್ವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿತ್ತು. ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದೊಳಗೆ, ಅವರು ಹಿಂದೂದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕರೆತರಲು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾವು ಅದರ ಗಯಾ (೧೯೨೨), ಬನಾರಸ್ (೧೯೨೩) ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ (೧೯೨೪) ಅಧಿವೇಶನಗಳು ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟವು. ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾರಸುದಾರರಾಗಿ ಒಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಇಂತಹ ಉಪಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದರು. ಗಾಂಧಿಯವರು ಮಾತನಾಡಿ-ಸ್ವಯಂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣದ ನಂತರ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದರು. ಶೋಷಿತ ತಳವರ್ಗದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತದಾರರನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಗಾಂಧಿಯವರ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೩, ೧೯೩೨ ರಂದು ಗಾಂಧಿಯವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೦ ರಿಂದ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉಪವಾಸ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೮ (ಭಾನುವಾರ) ವನ್ನು ತಪಸ್ಸು, ಉಪವಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ದಿನವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡಿದರು, ಗಾಂಧಿಯವರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಹಿಂದೂ ಮುಖಂಡರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತಿತರರು ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಅದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಳವೀಯ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಈ ಹಿಂದೂ ನಾಯಕರನ್ನು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೫ ರಂದು ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದರು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಪಿಡುಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕರಡು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೨೭ ರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗದ ಬಹಿಷ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ೧೯೩೪ ರ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೆ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಮಹಾಸಭಾದ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರು ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಗಾಂಧಿಯವರ ದಂಡಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂಭ್ರಮದ ನಂತರ, ಮಾಳವೀಯ ನಾಗರಿಕ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದರು. ೧೯೩೮ ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂತರ, ಮಾಳವೀಯರ ಆರೋಗ್ಯವು ಹದಗೆಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರ ದೈಹಿಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ನಾಯಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯೩೮ ರಲ್ಲಿ ಹರಿಪುರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಬ್ಯಾನರ್‌ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಕ್ಲಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಒಂದು ದಿನ

ಮೊದಲು ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೩೨ ರಲ್ಲಿ, ಅವರು ಮಾತೃಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅವರ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಮ್ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಈ ಚಳುವಳಿಯು ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆತ್ಮಂತ ತೀವ್ರವಾದ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಪೊಲೀಸರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅವರು ಕಟುವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವರು ಹಿಂಸಾಚಾರವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿಯವರ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸದಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ ದೇಶವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಾಲವೀಯ ಘೋಷಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಾಗ, ಅವರನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೯೪೬ ರಲ್ಲಿ, ಅವರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಅನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ದೆಹಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಅದರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಇಬ್ಬರು ನಾಯಕರು ಭೇಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ. ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ಮರಣದ ನಂತರ, ದೂರದ ನೊವಾಖಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಶುಶ್ರುಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಧಿ, ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ, ಭರತವರ್ಷದ ಆರಾಧಕ ಮಾಳವೀಯ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಜೀವನ ಎಷ್ಟು ಸರಳವೋ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ದಯೆ ಮತ್ತು ಸೌಮ್ಯತೆಯ ಭಂಡಾರವಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ಒಡನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರರ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಅವರು ಪರಸ್ಪರರ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿತ್ತು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಕೆಲವು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಅವರು ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹರಿದಾಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸನಾತನವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ದೇವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಮತ್ತು ಅಚಲತೆ ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯು ಆಳವಾದ ಬಂಧವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಆದರೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನೊಳಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಹಲವು ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದು ಸುಭಾಷ್‌ಚಂದ್ರಬೋಸ್‌ರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ವೇಲ್ಸ್‌ನ ರಾಜಕುಮಾರನ ಭಾರತದ ಭೇಟಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹರತಾಳವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ನೀಡಿರುವ ಕರೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಮಾಳವೀಯ, ಕಾನೂನುಭಂಗ ಚಳವಳಿಗಿಂತ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಸಹಕಾರ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು ಮಾಳವೀಯರು ಗಾಂಧಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಗಾಂಧಿವಾದಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಚೌರೀಚೌರ ಘಟನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದ ಗಾಂಧೀಜಿ, ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮೊದಲ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಮತ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ, ನನ್ನ ಜನರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯಾದವರಂತೆ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗಾಗಿ ಚೌರೀಚೌರ ಘಟನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ನನಗೆ ಆತ್ಮಂತ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

೧೮೯೧ ರಲ್ಲಿ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಅಲಹಾಬಾದ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪಡೆದರು. ಅಲಹಾಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ೧೮೯೩ ರಿಂದ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಲಹಾಬಾದ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತ ವಕೀಲರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಬಹಳ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದಂದು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾದ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯ ಉತ್ತಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರು ವತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಅದ್ಭುತ ಸಿವಿಲ್ ವಕೀಲ ಎಂದು ಸರ್ ತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪ್ತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದ ಚೌರಿ ಚೌರಾ ಘಟನೆಯ ನಂತರ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಕೀಲರ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಮತ್ತೆ ಧರಿಸಿದರು, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆಗ ಆರಂಭಿಸಿದ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ದಾಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ೧೨೦ ಮಂದಿಗೆ ಗಲ್ಲು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಅಲಹಾಬಾದ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ೧೫೫ ಜನರನ್ನು ಮರಣ ದಂಡನೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಉಳಿದ ೧೫ ಮಂದಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಕ್ಷಮಾದಾನಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತ್ತು, ನಂತರ ಅವರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮರಣದಿಂದ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಮಾಳವೀಯರು ವಕೀಲರಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಾಮರ್ಥಿಯ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚೌರಿಚೌರ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾದ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಾನೂನು ಹೋರಾಟ ಆರಂಭಿಸಿ ೧೫೩ ಮಂದಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಜೀವಉಳಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಕಾನೂನು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂದ ಜಯವಾಗಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅದರಿಂದ ದೇಶಭಕ್ತ ಹೋರಾಟಗಾರರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿ ನಡುವೆಯಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗತ್ ಸಿಂಘ್, ರಾಜ್‌ಗುರು ಹಾಗೂ ಸುಖ್‌ದೇವ್‌ವರವರನ್ನು ಮರಣದಂಡನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೯೩೧ರ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಇರ್ವಿನ್‌ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದ ಮಾಳವೀಯ, ಭಗತ್ ಸಿಂಘ್, ರಾಜ್‌ಗುರು ಹಾಗೂ ಸುಖ್‌ದೇವ್‌ವರ ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥ ವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಹಾಗಾಗಿ ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ, ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ನಿಲುವಿಗಿಂತ ಬಿಹ್ನವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿ ಸುಭಾಶ್ಚಂದ್ರ ಭೋಸರ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದರು.

೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಲಾಲಾ ಲಜಪತ್ ರಾಯ್, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ೧೯೩೧ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎರಡನೇ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಹೋರಾಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಅವರ ಬಂಧನದ ನಂತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ೪೫೦ ಇತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರೊಂದಿಗೆ ೨೫ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೯೩೨ ರಂದು ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು. ೨೪ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೯೩೨ ರಂದು, ಡಾ. ಬಿ ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಹಿಂದೂ ವರ್ಗಗಳ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ಇತರ ಹಿಂದೂಗಳ ಪರವಾಗಿ, ನಡುವೆ ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಒಪ್ಪಂದವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತದಾರರಲ್ಲಿ ಹಂಗಾಮಿ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು

ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತದಾರರನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲ. ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಧಾನಿ ರಾಜ್ಸ್ ಮ್ಯಾಕ್‌ಡೊನಾಲ್ಡ್‌ರ ಕಮ್ಯುನಲ್ ಆವಾರ್ಡ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾದ ೭೧ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ೧೪೮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಒಪ್ಪಂದದ ನಂತರ, ಕಮ್ಯುನಲ್ ಆವಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಪಠ್ಯವು ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ, ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಕಾಯಿದೆ ೧೯೩೫ ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೧೯೫೦ ರ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತದಾರರನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಮ್ಯುನಲ್ ಆವಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಮಾಧವ್ ಶ್ರೀಹರಿ ಆನೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತೊರೆದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪಕ್ಷವು ೧೯೩೪ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿತು ಮತ್ತು ೧೨ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿತು.

ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ ಮಾಳವೀಯರು: ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನ ಪ್ರಯಾಗದ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಾಳವೀಯರು ಗಾಂಧೀ-ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಶೋಷಿತ ತಳವರ್ಗದ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಮಂತ್ರ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರು. ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನ ಕುಂಭಮೇಳದಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿದ ದಲಿತರ ಸಮಾವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಾಗವಹಿಸಿದ ಮಾಳವೀಯರು ಹಿಂಧೂ ಧರ್ಮದ ಅನಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೩೬ ರಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂ ದಲಿತ (ಹರಿಜನ) ನಾಯಕ ಪಿ.ಎನ್. ರಾಜಭೋಜ್ ಅವರು ೨೦೦ ದಲಿತ ಜನರ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ರಥಯಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ಕಲಾರಾಮ್ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕೋರಿದರು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಕಲಾರಾಮ್ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ನಂತರ ಅವರು ಕಲಾರಾಮ್ ದೇವಾಲಯದ ರಥಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ ಅವರು ೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕ್ ಕಲಾರಾಮ್ ದೇವಾಲಯದ ರಥಯಾತ್ರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಗೋದಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಘಟನೆ ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಿಲುವಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾಳವೀಯರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ತೊಲಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹರಿಜನ ಚಳವಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ್ ಮಾಳವೀಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸೇವಕ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ನೀವು ಮಾನವ ಆತ್ಮದ ಆಂತರಿಕ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ನೀವು ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವರ್ತ ಅಥವಾ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧ ಅಥವಾ ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಳವೀಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು, ಅವರು ಸಮಾಜದ ತಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಹಿಂದೂ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅವರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಮಾಳವೀಯ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಯಾವುದೇ ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ಮಾಳವೀಯ ಗಣನೀಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಮಾಳವೀಯರ ಅಥವಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ದಲಿತರನ್ನು ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ದಲಿತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ದಲಿತರನ್ನು ಸಮಾನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬರುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಅಂದೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ವಾದವಾಗಿತ್ತು.

ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ ಮಾಳವೀಯರು: ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ರಕರ್ತನಾಗಿ, 'ದಿ ಲೀಡರ್' ಎನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು, 'ಮರ್ಯಾದಾ' ಎನ್ನುವ ಹಿಂದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಅಳವಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ 'ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್' ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಜೀವತುಂಬಿ ತನ್ನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯ ಕೊನೆಯತನಕವೂ ಅದನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರಾದ ಲಾಲಾ ಲಜಪತ್ ರಾಯ್, ಒ. ಐ. ಜಯಕರ್ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಫನಶ್ಯಾಮ್ ದಾಸ್ ಬಿರ್ಲಾ ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಆಕಾಲಿಕ ಮರಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ೧೯೨೪ ರಿಂದ ೧೯೪೬ ರವರೆಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೈಮ್ಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ೧೯೩೬ ರಲ್ಲಿ ಅದರ ಹಿಂದಿ ಆವೃತ್ತಿ 'ಹಿಂದುಸ್ತಾನ್' ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ 'ಮರ್ಯಾದಾ' ಹಿಂದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೦೮ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರ್ (ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ) ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ರೆಸ್ ಆಕ್ಟ್, ೧೯೧೦ ಅನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದಾಗ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರ ಮಿರುದ್ಧ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಕರೆ ನೀಡಿದರು. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಅರಿತುಕೊಂಡರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ, ಅವರು ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ "ಲೀಡರ್" ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು, ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು (೧೯೦೯-೧೯೧೧) ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು (೧೯೧೧-೧೯೧೯). ಮಾಳವೀಯರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಕವನಗಳು ೧೮೮೩-೮೪ರಲ್ಲಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಂದ್ರಿಕಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಭಾರತೀಯ ಪರಿಶ್ಲಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತ) 'ಮಕ್ರಂದ' ಎಂಬ ಗುಪ್ತನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವರ ಲೇಖನಗಳು 'ಹಿಂದಿ ಪ್ರದೀಪ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ೧೯೩೩ರಲ್ಲಿ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಲಾಲಾ ಬ್ರಜ್‌ಮೋಹನ್ ಜೀ ಭಲ್ಲಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ೧೫ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೮೮೯ ರಂದು ಭಾರತಿ ಭವನ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯ ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ (ಹಿಂದೂ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಹೌಸ್) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹುಡುಗರ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಮಾಲವೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು. ಇರಿಂದ ಅವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದರು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೆ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಒಂದು ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರವೆನ್ನುವ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟರು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪೌರಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಮಾದರಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ

ಮೇಳೈಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಾದ ನಲಂದಾ, ತಕ್ಷಶಿಲಾ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬನಾರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಮಾಳವೀಯರ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ರಬೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್ ಮಹತ್ವಾ ಗಾಂಧಿ, ಅನ್ನಿಬೆಸೆಂಟ್ ಮೊದಲಾದವರು ಕೈಜೋಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಯ ಯೋಜನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಕಡಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಆಗಲೇ ಏಶ್ಯಾದ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವುದು ಮಾಳವೀಯರ ಸಾಧನೆಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾಳವೀಯ ಮತ್ತು ಸ್ಕೌಟ್ ಚಳವಳಿ: ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪದವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಜನಾಂಗೀಯ ತಾರತಮ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ರೈಲ್ವೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ್ ವಾಜಪೇಯಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವರದಿಗಳು, ಆಗಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಚಳವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಃ ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಇತರ ಸದಸ್ಯರಾದ ಹೃದಯನಾಥ್ ಕುಂಜು, ಗಿರಿಜಾ ಶಂಕರ್ ಬಾಜಪೈ, ಅನ್ನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಜಾರ್ಜ್ ಅರುಂಡೇಲ್ ಅವರ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ, ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸೇವಾ ಭಾರತಿ ಘಟಕದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಮಿತಿಯು ನೀಡಿದ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ, ಬೆಡೆನ್ ಪೊವೆಲ್ ಸ್ವತಃ ಭಾರತೀಯ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಅನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ-ಪಠ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು, ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಬೆಡೆನ್ ಪೊವೆಲ್ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ನಂತರ ಸಂಘದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಮಾಳವೀಯರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿದರಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಬೆಡೆನ್ ಪಾವೆಲ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮಾಳವೀಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತೆಯ ಬದಲಿಗೆ 'ವಂದೇ ಮಾತಂ' ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಕೌಟ್ ಚಲವಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಅನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಬಾಡೆನ್ ಪೊವೆಲ್ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು, ಆದರೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್, ಯುರೋಪಿಯನ್ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಬಾಯ್ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಅನ್ನು ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ವಿವಿಯನ್ ಬೋಸ್ ಅವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ದೇಶವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದಾಗ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗೈಡ್ಸ್‌ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಹುಡುಗರ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್‌ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಟಿ. ತರುವಾಯ, ಕಿರ್ಕಿ (ಪುಣೆ), ಸಿಮ್ಮಾ, ಮದ್ರಾಸ್, ಜಬಲ್‌ಪುರ್, ಲೋನಾವ್ಲಾ (ಮುಂಬೈ) ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಕೌಟ್ ಟ್ರೂಪ್‌ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ೧೯೧೦ ಮತ್ತು ೧೯೧೧ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಗೈಡ್ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ೧೯೧೧ ರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ಜಬಲ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ಕೌಟ್ ಆಂದೋಲನವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹುಡುಗರಿಗೆ

ಮುಕ್ತವಾಗದ ಕಾರಣ, ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನಾಯಕರು ಭಾರತೀಯ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಸ್ಕೌಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಕಚೇರಿಯೊಂದಿಗೆ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ್ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವಿಯಾ, ಪಂಡಿತ್ ಹೃದಯ ನಾಥ್ ಕುಂಜು ಮತ್ತು ಪಂಡಿತ್ ಶ್ರೀರಾಮ್ ಬಾಜ್‌ಪೈ ಅವರಿಂದ. ಡಾ.ಆನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎಸ್.ಅರುಂಡೇಲ್ ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಹುಡುಗರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ಕೌಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ೧೯೨೧ ಮತ್ತು ೧೯೩೭ ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಬಾಡೆನ್ ಪೊವೆಲ್ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಸ್ಕೌಟ್ ಗುಂಪುಗಳ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು ಆದರೆ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಏಕೀಕರಣದ ಮೈಫಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ "ರಾಜನಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಭರವಸೆಯ ಷರತ್ತು. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನಾಯಕರ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬದಲಿಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆ ಸ್ಕೌಟ್‌ಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ಭರವಸೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬಾಯ್ ಸ್ಕೌಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸ್ಕೌಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಭಾರತ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗೈಡ್ಸ್ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡವು. ಪಂಡಿತ್ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು, ಮೌಲಾನಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಅಸಾದ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇತರ ನಾಯಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಬಾಯ್ ಸ್ಕೌಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮತ್ತು ಗರ್ಲ್ಸ್ ಗೈಡ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನ ವಿಲೀನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಂದಿನ ದಿನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಗರ್ಲ್ಸ್ ಗೈಡ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ೧೫ ಆಗಸ್ಟ್, ೧೯೫೧ ರಂದು ವಿಲೀನಗೊಂಡಿತು. ಭಾರತ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಗೈಡ್ಸ್ ವಿಶ್ವ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯುವಜನರನ್ನು ಅವರ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಏಕೀಕೃತ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸರಕಾರದ ವಿಭಜಿಸಿ ಆಳುವ ನೀತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಬಲಪಂಥೀಯ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯ ಅನೇಕ ಬಲಪಂಥೀಯ ಸಮಾವೇಶಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಅವರೇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು ಆದರೆ ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮತೀಯವಾದಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಾಳವೀಯರು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿರೋಧಿಯೆಂದು, ಕೆಲವು ಮುಸ್ಲಿಂ ನಾಯಕರ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದ ೧೯೨೫ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವರ ಪತ್ರಿಕಾ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ದಾಳಿ ನಡೆಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಾಳಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ ಗಾಂಧೀಜಿ, ಮಾಳವೀಯರು ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾ, ಅವರು ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಒಂದೂ ಆಧಾರವೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರೆಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ನಾಯಕರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವರಲ್ಲವೆಂದೂ, ಗಾಂಧೀಜಿ 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದು, ಮಾಳವೀಯರನ್ನು ಮತೀಯವಾದಿಯೆಂದು ಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಲಾಗಿತ್ತೆನ್ನುವ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿನೀಡುತ್ತದೆ. ೧೯೨೮ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ 'ಐಕ್ಯತಾ ನಿರ್ಣಯ'ದ ಮೇಲೆ ಮಾಳವೀಯರು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಿದ ಮೌಲಾನಾ ಮಹಮೂದ್ ಅಲಿ, 'ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗಿಂತ ಮಾಳವೀಯರಂತಹ ಹಿಂದೂ ನಾಯಕರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ರಕ್ಷಣೆ

ಸಾಧ್ಯ'ವೆನ್ನುವ ಮಾತು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಅದಮ್ಯ ದೇಶಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯರು, 'ನಾವು ಮೊದಲು ಭಾರತೀಯರು ನಂತರ ಹಿಂದೂಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಮರು ಎಂದಿದ್ದರು', ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಮಾಳವೀಯ, 'ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೂ ಕೂಡ ಪವಿತ್ರ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದಿರುವುದು....', ಮತೀಯ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, 'ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮುಸ್ಲಿಮರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಗಳಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಸಾಧಿಸಲಾಗದು' ಎನ್ನುವ ಮಾಳವೀಯರ ಮಾತು ಅವರ ಸೆಕ್ಯೂಲರ್ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾನದಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟು ವಿರೋಧಿಸಲು ಮಾಳವೀಯ ಅವರು ಗಂಗಾ ಮಹಾಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹರಿದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಅಡತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಹರಿವು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಗಂಗಾ ಮಹಾಸಭಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕುವಂತೆ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಈ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಅವಿರಾಲ್ ಗಂಗಾ ರಕ್ಷಾ ಸಂಘಟನಾ ೧೯೧೬ ಅಥವಾ ೧೯೧೬ ರ ಒಪ್ಪಂದ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ೧೪ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಮಾಳವೀಯ ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರೌಲತ್ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆ ಮೂವತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಅವರ ಆಳವಾದ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನ, ಹಾಗೂ ನಿರರ್ಗಳವಾದ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು 'ಭಾರತದ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಲಿಗೆಯ ವಾಗ್ಮಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಿ ನೆಹರು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಭಾರತದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಧಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ತಳಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿದ ಮಹಾನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತ, ಪಂಡಿತ್ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರು ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರು. ಪಂಡಿತ್ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯ ಒಬ್ಬ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾನವತಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರನ್ನು "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದ ಮಹಾನ್ ಚೇತನ" ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು 'ಮಹಾಮಾನ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರನ್ನು 'ಕರ್ಮಯೋಗಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಕರೆದರು. ಅವರನ್ನು ಅನೇಕರು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಚಿಲುಮೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯರಿಗೆ ೨೦೧೪ ರಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮರಣೋತ್ತರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

1. Majumdar RC. History and Culture of Indian People-Struggle for Freedom, 1962.
2. Prof. Rakesh Pandey, The Making of Malaviya, Varanasi, 2010.
3. Bakshi SR. Indian Freedom Fighters: Struggle for Independence : Madan Mohan Malaviya New Delhi, 1992.
4. Tara Chand. History of Freedom Movement in India. 1961.
5. <https://www.google.com/search?client=firefox-b-e&q=malaviya+and+scout++movement>

6. https://en.wikipedia.org/wiki/Madan_Mohan_Malaviya
7. <https://rethinkindia.substack.com/p/remembering-bharat-ratna-mahamana>
8. <https://vajiramandravi.com/upsc-daily-current-affairs/prelims-pointers/pandit-madan-mohan-malaviya/>
9. <https://www.malaviyamission.org/>